

SIFAT (ÖN AD): İsimleri niteleyen ya da belirten sözcüklere **sifat** denir. Sıfatların varlığı isimlere bağlıdır.

"Güzel kitapları hemen alırım." cümlesinde "güzel" sözcüğü "kitap" isminin özelliğini belirten bir sıfattır.

Sıfatlar ikiye ayrılır:

A. NİTELEME SIFATLARI: Varlıkların rengini, şeklini, durumunu, nasıllığını bildirir ve isme sorulan "**Nasıl?**" sorusuna cevap verir.

"Kimsesiz çocuklara yardım edelim." cümlesindeki "kimsesiz" sözcüğü, "çocuklar"ın özelliğini belirtmektedir ve niteleme sıfatıdır.

Diğer örnekler:

siyah saç, kırmızı kazak, uzun yol, büyük ev.

NOT: Bir sıfat, birden fazla ismi niteleyebilir: Tatlı elmalar, şeftaliler, kirazlar...

NOT: Birden fazla sıfat bir ismi niteleyebilir: Tatlı, güzel, kırmızı elma...

B. BELİRTME SIFATLARI: Varlıkların diğer varlıklarla ilgileri sonucunda aldığı özellikleri belirten sıfatlardır.

Dört gruba ayrılır:

1. İşaret Sıfatları: Varlıkların bulunduğu yerleri gösteren sıfatlara **işaret sıfatı** denir. İşaret sıfatları, isme "**hangi?**" sorusunun sorulmasıyla bulunur. "**bu, şu, ve o**" "**öteki, beriki**" sözcükleri işaret sıfatıdır.

Bu çocuk, o adam, şu ev. / Öteki araba

Not: "o" sözcüğü kişi zamiri de olur. "O bugün hasta."

2. Sayı Sıfatları: İsimlerin sayısal özelliklerini bildiren sıfatlara **sayı sıfatı** denir. "**kaç?, ne kadar?**" soruları sorulur. Sayı sıfatları beşe ayrılır:

"**Üç** arkadaş geziye çıktık." (asıl sayı)

"İzmir'de **on** gün kalacaktık." (asıl sayı)

"Biz **beşinci** katta oturuyoruz." (sıra sayı)

"Öğrencilere **ikişer** kitap verildi." (üleştirme sayı)

"Bu işte **yüzde yirmi** kâr var." (kesir sayı)

"**Yarım** kilo kıyma yeter." (kesir sayı)

"**İkiz** kardeşi hastalandı." (topluluk sayı)

3. Belgisiz Sıfatlar: İsimlerin sayı bakımından belirsizliklerini ifade eden sıfatlara **belgisiz sıfat** denir.

"**Bazı** işlerde acele edilmeli."

"**Birkaç** arkadaş dışarıda bekliyor."

"**Hiçbir** emek boşa gitmez."

"**Bütün** öğrencileri bahçeye çıkarmışlar."

"**Her** konuda bilgi sahibi olamayız."

Not: "Bir" sözcüğü hem sayı hem de belgisiz sıfat olur.

Bir zamanlar gençtim. (Beltgisiz)

Bakkaldan **bir** ekmek aldım. (Sayı)

4. Soru Sıfatları: İsimlerin niteliğini, herhangi bir özelliğini soru yolu ile bildiren sıfatlara **soru sıfatı** denir.

"**Kaçar** gün kaldın şehirlerde?"

"**Hangi** konuyu işleyeceğiz?"

"**Kaç** soru çözmeli günde?"

UNVAN SIFATI

Kişilerin mesleklerini, cinsiyetlerini, makamlarını, lakaplarını belirten sıfatlara unvan sıfatları denir. Bu sıfatlar sadece insan isimlerini niteler. Bazen isimden önce, bazen sonra gelir.

İsmet Bey, Teğmen Kasım, Hasan Paşa, Ahmet Reis, Doktor Malik, Ayşe Hanım, Çolak Nebi...

Not: İnsan ismiyle kullanılırsa unvan sıfatı olur ve baş harfi büyük yazılır. "Gazi Mustafa Kemal Paşa"

SIFATLARDA KÜÇÜLTME

Sıfat olan sözcüğün anlamında küçültme ya da daralma, "**-cik,-ce, (-ı)msı, (-ı)mtırak**" ekleri ile yapılır. Bu eklerin getirilmesi ile oluşan sıfatlara **küçültme sıfatları** denir.

Küçük ev → **küçücük ev**,

minik kedi → minicik kedi, dar oda → daracık oda.

"Ekmek ayvasının **eksimsi** bir tadı vardı."

"Üzerine **mavimtırak** bir ceket giymişti."

"Masada **kalınca** bir kitap duruyordu."

Yukarıdaki cümlelerdeki altı çizili sözcükler de küçültme sıfatıdır.

SIFATLARDA PEKİŞTİRME

Sıfatlarda pekiştirme, yani anlamın kuvvetlendirilmesi iki şekilde yapılır:

*Sıfat olan sözcüğün ünlüye kadarki ilk hecesi alınır, daha sonra "**m, p, r, s**" harflerinden uygun olanı getirilir. En son da sıfat olan sözcük tekrar yazılır.

Te - r - temiz → **tertemiz**

"**Dümdüz** yolda **bembeyaz** elbiselerle ilerliyorduk.",

"Şöyle **yemyeşil** çimenlerin üzerine uzansam!"

*İkilemelerle de sıfat yapılabilir.

"**Çeşit çeşit** meyveler vardı masada." "Bahçede **uzun uzun** ağaçlar vardı." "**Derin derin** ırmaklar aşarak geldik." cümlelerindeki altı çizili sözler, ikilemelerle yapılmış pekiştirme sıfatıdır.

SIFATLARDA DERECELENDİRME

Sıfatlarda derecelendirme, "**pek, çok, daha, en...**" gibi sözcüklerle yapılır.

"Kardeşin onlardan **daha** akıllı biri." cümlesinde "daha" sözcüğü üstünlük,

"**En** güzel kitap buydu." cümlesinde "en" sözcüğü en üstünlük;

"**Çok** güzel çiçekleri vardı." cümlesinde "çok" sözcüğü aşırılık anlamı katmıştır.

Sıfatlarda derecelendirme yapan sözcükler, sıfat değildir, zarftır.

SIFAT TAMLAMASI

Bir veya daha fazla sıfatın, bir veya daha fazla ismi sayı, renk, biçim, hareket, durum, sayı ve yer bakımından nitelediği veya belirttiği kelime gruplarına **sıfat tamlaması** denir.

Sıfat tamlamalarında birinci kelimeye **tamlayan**; ikincisine de **tamlanan** denir. Tamlayan, tamlananın anlamını bütünler. Tamlayan, yani sıfat yardımcı unsurdur; tamlanan, yani isim de asıl unsurdur. Tamlayan başta gelir, tamlanan sonda. Bu "Türkçede yardımcı unsur başta; asıl unsur sonda bulunur" kuralına göre açıklanabilir. Grubun vurgusu tamlayandır. Bütün sıfatlarla sıfat tamlaması yapılabilir. Sıfatla isim eksiz birleşir. "SIFAT+İSİM"

Tek / çocuk - Uçuşan / pamukçuklar

Koca / bahçe - Tasasız / gözler

Başka / bir / boyut - Kaç / soru - İki / elma

Adlaşmış Sıfat: Bazen kişinin tam olarak bilinmediği ya da niteliğinin vurgulanmak istendiği durumlarda isim söylenmeyip sıfat, ismin yerine geçirilebilir. Bu tür sözcüklere **adlaşmış sıfat** denir. Adlaşmış sıfatlar, niteleme sıfatlarıyla yapılır. "**İhtiyar** adam zor konuşuyordu." cümlesinde niteleme sıfatı olan "ihtiyar" sözcüğü, "**İhtiyar**, zor konuşuyordu." cümlesinde "adam" isminin düşmesiyle adlaşmış sıfat olmuştur.

1) Aşağıda verilen niteleme sıfatlarını birer cümlede kullanınız.

- GÜZEL : Dedemler güzel ev almış.
- KURNAZ:
- İSTEKLİ:
- HIZLI :
- SESSİZ :
- KIRMIZI:

2) Aşağıda verilen işaret sıfatlarını birer cümlede kullanınız.

- BU : Bu kitabı masanın üstüne bırak.
- ŞU :
- O :
- ÖTEKİ :
- BERİKİ :

3) Aşağıda verilen sayı sıfatlarını birer cümlede kullanınız.

- ÇEYREK : Kuyumcudan çeyrek altın aldım.
- İKİŞER :
- YÜZDE YETMİŞ:
- ÜÇ :
- İKİNÇİ :
- BİR :

4) Aşağıda verilen belgisiz sıfatları birer cümlede kullanınız.

- BAZI : Bazı günler kendimi yorgun hissediyorum.
- BİR :
- BİRKAÇ :
- BÜTÜN :
- BAŞKA :

5) Aşağıda verilen soru sıfatlarını cümlede kullanınız.

- KAÇ : Akşamki yemeğe kaç kişi gelecek?
- NE :
- KAÇINCI :
- NASIL :
- HANGİ :

6) Aşağıda verilen unvan sıfatlarını birer cümlede kullanınız.

- BEY : Ahmet Bey yarın gelecekmiş.
- HANIM :
- GAZİ :
- PAŞA :
- AVUKAT:
- DOKTOR:

1. Aşağıdakilerin hangisinde ikileme sıfat olarak kullanılmıştır?

- A) Koşa koşa geldi okula.
- B) Bahçeye koca koca kuyular kazmışlar.
- C) Olanları bana tane tane anlattı.
- D) Güzel güzel oynuyor çocuklar.

2. Aşağıdakilerin hangisinde soru anlamı sıfatla sağlanmıştı?

- A) Bu soruyu hanginiz önce çözdünüz?
- B) Okul çıkışında nereye gittiniz?
- C) Kiralamak için nasıl bir ev arıyorsunuz?
- D) Olanları bana niye anlatmadın?

3. “Kırmızı kazağımı giymeyi çok seviyorum.” cümlesinde hangi sıfat vardır?

- A) Belgisiz B) İşaret C) Sayı D) Niteleme

1.B 2.C 3.D 4.B 5.D 6.C

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “o” işaret sıfatı olarak kullanılmıştır?

- A) O, evi çok beğendi.
- B) O evi çok beğendi.
- C) Onu çok beğendi.
- D) O bugün gelmedi.

5. Aşağıdaki altı çizili cümlelerin hangisinde belgisiz sıfat yoktur?

- A) Bazı konularda bilgisi yoktur.
- B) Birtakım fikirleri vardı.
- C) Hiçbir öğrenci gelmemiştir.
- D) Herkes bu kitabı okuyor.

6. “Kimi öğrenciler derin düşüncelere dalar.” cümlesinde sırasıyla hangi sıfatlar var?

- A) Niteleme-Belgisiz B) Belgisiz-Sayı
- C) Belgisiz-Niteleme D) Sayı-Niteleme

SIFAT (ÖNAD) ÇALIŞMA KÂĞIDI

	Cümleler	Niteleme Sıfatı	İşaret Sıfatı	Sayı Sıfatı	Belgisiz Sıfat	Soru Sıfatı
1	Mutlu yarınlar bizim olacak.					
2	Mavi gömleğimi daha çok seviyorum.					
3	Üçgen vücutlu olmak isterdim.					
4	Sınava kırk öğrenci katıldı.					
5	Hangi yürek dayanır bu acıya?					
6	Bazı insanlar bencil olur.					
7	Şu adam da gelmedi hala.					
8	Nasıl bir araba bakmıştınız?					
9	Çarşıdan, ucuz elma, portakal, havuç aldım.					
10	Bu soruyu diğer öğrencilere de soralım.					
11	Kaçıncı koltuk size ayrılmıştı?					
12	Şu adamı bir yerden hatırlıyorum.					
13	Temel, mavi gözlü, sarı saçlı gençti.					
14	Öteki daireye bakıp, karar verelim.					
15	Bu bilgiyi hangi kitaptan öğrendin?					
16	Daha önce ne iş yapıyordun?					
17	Ne kadar elma yedin?					
18	Bu bahaneleri çok duyduk.					
19	Kaç öğrenci ödevini yapmadı?					
20	Kurumuş yapraklar yere döküldü.					
21	Yarışmayı kaç puanla bitirdiniz?					
22	Mavi elbisesine bayıldım.					
23	Bu evi biz aldık.					
24	Her anne fedakârdır.					
25	Kimi öğrenciler okula gelmiyor					
26	Nasıl bir dünya istersin?					
27	Manavdan bir karpuz aldım.					
28	Bir gün size geleceğim.					
29	O eşyaları nereye götürüyorsun?					
30	Yüz yıl öncesine geri döndük.					
31	Bu soruyu kim cevaplayacak?					
32	Nasıl kitaplardan hoşlanırsın?					
33	Öteki sorulara geçiniz.					
34	Ne gün geleceğini söyledi mi?					
35	Kardeşlerin üçte bir payları var.					
36	Bu adamı daha önce görmüştüm.					
37	Onlar çok yakın arkadaşlar.					
38	Öğretmen öğrencilere ikişer kalem verdi.					
39	Pazardan kırmızı elma aldım.					
40	O çocuk çok çalışkan.					
41	Salona yuvarlak masa almışlar.					
42	Hasta adam hayatını kaybetti.					
43	Beriki kavanozu bana uzat.					
44	O soruyu sadece ben çözdüm.					
45	Kaç para kazanıyorsun?					
46	Evimize çelik kapı yaptırдық.					
47	İyi insanlar daima sevilir.					
48	Şu adamın giydiği kıyafete bak.					
49	Kardeşıme altın yüzük aldık.					
50	Hangi okulda okuyorsun?					